

**DISS. ... DE
POENIS QUIUSDAM
IURIS ROM. IN
GERMANIAM
RECIPIENDIS**

Heinrich Ernst Kestner, Johannes Ludwig
Burgk

Serenissimo & Celsissimo
PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO
JOACHIMO
FRIDERICO,

Hæredi Norvvegiæ, Duci Schles-
wici, Holfatiæ, Stormariæ & Dithmarfiæ,
Comiti in Oldenburg & Delmenhorst, &c.

Domino suo longe Clementissimo,

Tennes hæc studiorum primitias in devotissimi
& gratissimi animi tesseram, humillimamque
gratiarum actionem pro tot Parenti suo cle-
mentissimè exhibitis beneficiis, cum voto
felicissimi ulterius regiminis, & cujuscunque
felicitatis humillima mente, ac manu

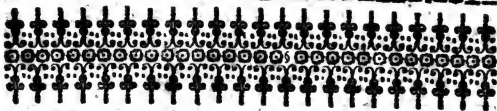
Dat, Dicat, Dedicat,
Consecrat & Offert

SERENITATIS SUÆ

Devotissimus ac Humillimus
Servus

JOH. LUDOVICUS BURCK.

THES. I.

AD conservationem societatum civilium, (quas primos homines, contra injurias malitiosorum hominum sibi præcavere volentes, iniisse putamus cum *Pufend. de O. H.*

LL. & pœna valde sunt necessaria.

& C. l. 2. c. 5. §. 7.) nihil utilius, nihilque magis necessarium est, quàm legum salubrium constitutio, inque earum contemtores severa animadversio. Sicut enim Respubl. sine legibus incolumis esse nequit, ita nec leges sine pœnali aliqua sanctione salvæ esse possunt, cum ea ferè omnium hominum sit natura, ut in contrarium semper ferantur, secundum illud Ovidii:

Nitimur in vetitum, semper cupimusque negata.

Omnes autem leges duo contineant capita, primò quid faciendum sit vel omittendum, secundo pœnam, eum mansuram, qui facienda omiserit, vel omittenda fecerit. *Pufend. de O. H. & C. l. 2. c. 12. §. 4.* Quorum si alterum defecerit, leges, à potestate lumina latæ, impunè violantur, adeoque elusoriæ redduntur.

A

TH. II.

*Pœna defini-
tio,*

TH. II. Apparet ex præcedente thesi, pœnam spiritum quasi atque animam legum esse, citra quam legis nomen inane, & vix sonus erat futurus. Est autem pœna nihil aliud, quam malum passionis, quod infligitur propter malum actionis, definiente ita *H. Grot. de J. B. & Pac. l. 2. cap. 20. §. 1.* ex eoque *Pufendorff. de O. H. & C. l. 2. c. 13. §. 4.* Qui male fecit, malum ferat, quod antiquissimum & Rhadamantheum jus vocant philosophi. Continet omnis pœna reparationem juris læsi, seu talionem, in sensu morali acceptam, de qua nec ipse Deus, cum imperfecti-
nem in summo numine argueret, alteri jus aliquod detrectare velle, dispensat. Deus subinde justissimus est Zelotes, quia peccata non dimittit impunita, tametsi misericordiæ sit remittere, justitiæ tamen est punire. Nostrum in præsens propositum est, varias Juris Romani recensere pœnas, quæ quidem secundum plurimorum sententiam pro abrogatis, seu potius nunquam receptis, habentur, propter summam tamen exinde in Rempubl. redundantem utilitatem in Germaniam nostram reduci merentur.

*Juris Rom.
auctoritas.*

TH. III. Jus Civile, sive Romanum, magnæ autoritatis esse, & per totam ferè Europam observari, testatur *Lauterb. in Comp. præf. lit. A.* in primis magna ejus est auctoritas in Germania nostra, ubi primò sensim receptum, postea variis imperii constitutionibus, quas apud *Struv. in S. J. C. Exerc. 2. th. 35.* allegatas vide, confirmatum fuit, imò statuta & leges provinciales ex eo declarari, restringi, & suppleri solent, *Gail. l. 1. Obs. 50. n. 5. Carpz. part. 3. const. 20. def. 10.*

Id

Id tamen mirandum, quòd, relictis iis, quæ maxime utilia & æqua sunt, plurima penè subtilia, nostrisque temporibus non congruentia, recepta sint. Pœnæ enim Juris Rom., licet ad salutem & tranquillitatem Reipubl. nostræ plurimum conferre possent, per continuum non usum quasi rejiciuntur, cum tamen ad refrænandam hominum malitiam merito intro- duci debebant.

TR. IV. Initium faciemus à judice, tanquam persona judicii principali, cujus officium est, ne aliter judicet, quam legibus, aut constitutionibus, aut moribus proditum est *pr. f. de Offic. Jud.* Cumque minister, non arbitrer legum sit, sequitur, quòd non de legibus, sed secundum leges pronuntiare teneatur. *c. 3. dist. 4. Nov. 82. c. 13.* Quod si ergo dolò malò malè judicaverit, infamià notatur. *l. 2. C. de Pœn. Jud. qui mal. jud.* insuperque veram litis æstimationem solvere tenetur *l. 15. §. 1. ff. de Judic.* & sententia ipso jure nulla est. *l. 7. C. quand. prov. non est nec.* Dolò malò judicare dicitur, si vel propter gratiam, vel inimicitiam, vel pecunià corruptus contra jura pronuntiaverit *d. l. 15. §. 1.* (quo ultimò casu etiam pœnam repetundarum in quadruplum sustinet. *l. 3. l. 4. l. 6. §. 2. ff. ad l. Jul. Repet. l. ult. C. eod. l. 3. C. de Adfessor.* Quæ pœna repetundarum pro ratione circumstantiarum ad exilium vel mortem usque extendi potest *l. 7. §. ult. ff. ad l. Jul. Repet.*) Has pœnas justissimas esse, nemo facile negabit, sed, iniquos & avaros Judices hodiè ita puniri, pauca, vix ulla, extant exempla. Inde fit, quòd Judices istiusmodi, à metu pœnæ liberati, pu-

*Pœna Ju-
dicis male
dolò judi-
cantis.*

blicè munera accipere non erubescant, iisque excæcati, *vid. Exod. XXIII, 8. Eccles. XX, 31.* quid iustum factumque sit, cognoscere nequeant. Quadrant in nostrum seculum verba *Propert. l. 3. Eleg. II. vers. 51.*

Aurô pulsa fides, aurô venalia jura,

Aurum lex sequitur.

Principes vero, quibus summa potestas à Deo hisce in terris mandata est, sedulo inquirant in hoc crimen, tueantur pauperes contra divites, quorum illi pecuniâ crebrò, non iustâ causâ, vinci solent. Pœnas Juris Civilis, in illud statutas, executioni mandent, eruntque brevi Judices, qui honestum præferant, utili, & dona nocentium alto rejiciant vultu, uti canit. *Horat. l. 4. carm. od. 9. vers. 41. seq.* Laudabile certe est, Principem judicia à malis sordidisque hominibus purgare, secundum *l. 13. ff. de Off. Præs.* Exemplum nobis præbent antiquæ historiæ in Cambyse, Persarum Rege, qui nihil gloriâ dignum, dum vixit, perpetravit, nisi quòd Sisannem, iniustum & ære corruptum Judicem, excoriari, ejusque pellem tribunali affigi iussit, ut successores jus variare in posterû sibi caverent. *vid. Meyeri Theat. Hist. period. 4. p. m. 69.*

Judex, dolose judicans, falsi crimen committit.

TH. V. Non tantum crimen repetundarum Judex corruptus, & ex malitia falsè pronuncians, uti in antecedente thesi dictum, committit, sed etiam crimen falsi. *l. 1. §. 2. ff. ad L. Corn. de Fals.* Est hoc dolosa veritatis immutatio, in alterius præjudicium facta, ubi tria memorantur requisita, quæ conjunctim adesse debent, si quis in crimen falsi incidisse dicatur: nimirum 1. dolus, *l. 20. C. ad L. Corn. de Fals.*

2. ve-

2. veritatis immutatio, exempla *v. in l. 23 ff. eod.* & ut
3. alteri damnum afferatur. Falſitas enim non noci-
bilis ex lege Cornelia de falſis non eſt puniendā, id-
que communi Dd. ſententiā comprobāt *Carpz. Crim.*
part. 2. quæſt. 93. num. 10. Iſta tria requiſita quoniam
in Judice, ex propoſito falſam & iniquam ſententiam
ferente, concurrunt, procul dubio falſum iſ com-
mittit, ideoque pœnam modò graviorem, modò mi-
tiorē, pro qualitate falſi commiſſi, & hinc alteri ob-
venientis damni, ſuſtinere debet *arg. l. 2. ff. l. 22.*
C. ad L. Corn. de Falſ. Quæritur autem, annon bo-
num in finem, & juſta in cauſa Judici munera ſumere
liceat? quod omninò negandum, ob rationes à
Carpz. d. quæſt. num. 59. allatas. Hoc tamen in calu-
Judex non criminis falſi, ſed repetundarum reus erit.

ТН. VI. Si per imprudentiam Judex malè, ſive
contra juſ pronunciaverit, litem ſuam facit *pr. J. de*
Oblig. quæ qu. ex del. naſc. l. 5. §. 4. ff. de O. & A. l. ult.
ff. de Extraord. Cognit. i. e. cogitur litem, quam malè
terminavit, in ſe ſuſcipere, & ſic ex Judice fit reus.
Hopp. in Comment. ad d. pr. J. de Obl. quæ qu. ex del. ad
verba: litem ſuam fecerit. Hodie nec hanc pœnam
uſu receptam eſſe, teſtatur *Möllenb. cent. 3. div. 61. ad-*
dit. 1. Quia enim in multis Germaniæ locis honores
ſi non publicè vendi, attamen ab officialibus, quorum
verba multum apud Principes valent, pro certo ali-
quo accepto pretio aliis concedi ſolent, non poſſe
non evenire, ut ſæpius ad nobile Judicis officium
promoveantur, qui parce admodum vel Digefſta vel
Codicem manibus tractarunt: qui, ſi tam gravi
pœna,

*Pœna Ju-
dicis, per
impruden-
tiam malè
judicantiū.*

pœna, quoties per imperitiam contra jus pronunciant, afficerentur, alios divites, non multum doctiores, incitare possent, ut cautius mercari, & majori studio studia excolere discant, neque jugo, cui impares sunt, colla subdant, sic enim magnum avaris illis officialibus emolumentum eriperetur. Heu quanto æqviores sunt leges Romanæ hodiernis moribus? Olim nemo ad munus admittebatur, nisi præstito juramentò, se nihil pro administratione sortiendæ, neque per se, neque per interpositam personam dedisse, nec daturum esse. *l. 6. C. ad l. Jul. Repet.* Principes autem hac quoque in re auctoritatem suam interponant, & ad stabiliendam in territoriis suis justitiam, viros probos, Deum timentes, integros, atque avaritiam fugientes, *v. Exod. VIII, 21.* Judiciis præficiant, iisque, qui fortè per incuriam irrepserè, aliisque per imperitiam malè pronuntiandò damnum intulerunt, pœnam hanc, Romanis usitatam, tantquam æqvissimam, irrogent.

Pœna Calumniatorum.

TH. VII. Ne lites in judicio temerè vel calumniosè suscipiantur & protrahantur, Jure Rom. introductum est juramentum calumniæ, quod vocant generale (speciale, sive juramentum malitiæ à Jure Canonico denominationem suam accepit *c. 2. §. fin. de Juram. Calumn. in 6to.*) ab Advocatis, ipsisque partibus ab initio litis præstandum, quòd in tota causa nihil calumniandi animo contra adversarium suscipere velint *l. 2. C. de Jurej. propt. cal. dand.* cujus juramenti potiora capita recenset *Schöpff. ad ff. tit. de Jurej. num. 52.* In eos verò, qui calumniandi, quod

quod est per fraudem & frustrationes litibus alios vexare *l. 233. pr. ff. de V.S.* causâ pecuniam acceperunt, pœna quadrupli statuta est, illi intra annum, adjudicanda, cui calumniosum negotium imminabat *l. 1. pr. ff. de Calumniat. §. 25. f. de Action.* Actionem de Calumniatoribus, quâ hæc pœna peritur, hodie in usu esse, multi contendere audent *Dd.*; inter quos est *Dn. Stryck. in usu mod. Pandect. tit. de Calumn.* Schöpf. *ad ff. eod. num. ult. bigve alleg. Hopp. in Comment. ad §. 25. f. de Action. in usu hod.* Verum, illam nunquam in Germania esse receptam, melius asserit *Dn. Praeses diss. 4. de Valore Digest. §. 6.* Dolendum tamen, tam salutare Romanorum constitutiones nullo in pretio haberi. Hodie sanè æqvè læta calumniatorum seges, quàm quidem fuit olim, & fortè adhuc longè major, de quo conqueritur *Winth. in Parth. litig. lib. 1. cap. 8. num. 23.* Ergo eandem, sin non majori, legum severitate calumniantium iniquitates repelli decet; istiusque actionis receptionem, (quâ integritas judiciorum, ubi omnes fraudes & doli machinationes exulare debent; multum conservatur,) nemo, nisi pessimis istis Rabulistis, lucrum sibi ex aliorum damno quærentibus, favens, dissvadebit.

TH. VIII. Præstatio juramenti calumniæ, de quo in superiore thesi actum, nondum tamen liberat à pœna temerè litigantium (quales dicuntur qui sine probabili causâ litigant) quia victus victori in expensas regulariter condemnatur *l. 12. §. 6. C. de Judic. t. ult. in fin. X. de Major. & Obed.* Hinc in securitatem

Pœna temere litigantium.

tem rei cautio est præstanda ab actore, de decima litis parte, in casum victoriæ exsolvenda per Nov. 112. cap. 2. junct. Auth. Generaliter C. de Episc. & Cler. Qvam cautionem hodiè ab usu fori recessisse penitus, testantur Carpzov. *Jurispr. for. part. 1. const. 5. def. 1. num. 5. Brunnem. ad d. Auth. Matth. Steph. ad Nov. 112. num. 9. Carpzov. p. 3. decis. 226. num. 2.* Ubi plures pro hujus cautionis non usu militantes adducit, nec enim expensæ amplius pro quantitate summæ petitæ, sed prout revera factæ, liquidantur, & moderamini Judicis subjiciuntur. *Struv. in S. J. C. Exerc. 44. sb. 6.* Hujus pænæ, quòd victus victori in expensas teneatur, viridem observantiam quoridianæ praxis docet, singulari ejus æquitate id suadente, cum refrænet pruritus litigantium, reddatque victori sumtus, quos aliàs sine culpa sua perdidisset. Cessat ramen in expensas condemnatio, si victus justam ac probabilem litigandi habuerit causam l. 78. §. 2. ff. de Legat. 2. quia tunc improbus & temerarius litigator, qui tantum ad expensas restituendas obligatur, §. 1. J. de Pæn. tem. litig. l. 79. pr. ff. de Judic. appellari nequit. Causam litigandi justam ac probabilem quis habuisse præsumitur, si Responsum facultatis alicujus Juridicæ pro se habeat, aut in tali causa victus sit, de qua diversæ Jurisperitorum opiniones extant. *Brunnem. in Proc. Civ. cap. 27. num. 70.* Sed, si posteriorem sententiam admittimus, rarissime victus expensas refundere necesse habebit, cum vix detur casus, qui non diversimodè à Doctoribus explicari & proponi soleat. Ergo & hoc casu victori à

Judice

Judice secundum ejus arbitrium expensas pro varietate circumstantiarum adjudicari, libidinemque litigandi eo magis constringi, non erit iniquum.

*Compara-
tio proces-
sum Rom.
cum hodi-
ernis.*

TH. IX. DeploRANDAM processuum nostro-
rum conditionem, cum illi per integra secula, quæ
vel trium hominum ætates attingere nequeunt,
durare soleant, varii Dd. in scriptis suis satis con-
questi. Placet h. l. afferre elegantissima verba Dn.
Presidis, qui in *Compend. Jur. Univ. cap. 6. §. 1.* sic ait:
*Quanta processuum confusio, & deploranda miseria
sit, vix dici, vix exprimi satis potest. Nulla major
Reipubl. calamitas est, quam quæ ex tediosa proces-
sum diuturnitate, & nimio litigandi pruritu resul-
tat, quæque aded miseros cives prorsus exhaurit,
ipsamque Rempubl. penitus enervat, ut computatis,
finito processu, impensis, ferè nihil supersit, victique
& victoris eadem, sed miserrima conditio sit. Lau-
dabiliores erant processuum Romanorum consue-
tudines hodiernis, causis namque criminalibus bi-
ennium, intra quod terminabantur, constitutum
erat, ita, ut post biennii excessum accusatus absolve-
retur. l. 3. C. ut intra cert. temp. crim. quest. term.
causis civilibus præfixum erat triennium, per l.
Properandum 13. §. 1. C. de Judic. fiscalibus sex men-
ses. d. l. 13. §. 1. lult. C. de Jure Fisc. causis Clericorum
duo menses. Nov. 83. in præf. §. ult. Quam proces-
sum finiendorum celeritatem ante omnes Juris
Rom. constitutiones observare deberemus, si Majo-
res nostros, quorum lites rarissimæ & brevissimæ
erant, imitari vellemus. Quo de conf. *Lehman in der
Speyer. Chron. l. 4. c. 21.**

B

Th. X.

*Impunitas
mendacii
causa est,
cur proces-
sus nostri
tam diu
durant.*

TH. X. Causæ, cur processus Romani brevi
adeo tempore ad finem perducerentur, pœnæ
erant in mendaces statutz. Qvoddî enim reus
mendacii convincebatur, sæpius in duplum
condemnabatur, & nulla eum postea exceptio ju-
vabat, uti patet ex l. 22. §. fin. ff. de Noxal. act.
l. 1. §. 15. ff. si quadr. paup. l. ult. ff. de R. V. Novell. 18.
cap. 8. Junct. Auth. Contra qui C. de Non Num. Pec.
Novell. 18. cap. 10. Junct. Auth. Item possessor. C. Qui
pot. in pign. l. 22. §. 1. ff. de Re Jud. §. 10. & 26. J.
de Action. Aliisque Legibus, quas omnes, qvam-
vis sint utilissimæ, parum hodiè in judiciis attendi,
eôqve lites nostras per tanta tempora, cum maximo
pauperum incommodo, protelari, experientia
testis. Perpenderent Judices, qvàm indignum sit,
mendacia, divino jure prohibita, vid. Prov. XIII, 5.
Prov. XXX, 8. Psalm V, 7. Coloss. III, 9. & à Gentilibus,
qvibus divinum verbum non erat revelatum, tam
rigide punita, à Christianum nomen profitentibus
impunita relinqui! Pluribus justitiam harum pœ-
narum exponere possem, sed, qvoniã hæc materia
doctissime jam pertractata est in dissertatione sub
Præsidio Illustr. Dn. Strykii habita, de Processibus
abbreviandis per pœnam mendacii, merito hac super-
sedemus, sententiam saltem nostram, mendacii im-
punitatem veram existere causam, cur processus
hodierni tam diu protrahantur, per locum, ex illius
dissertat. §. 6. desumptum, corroborantes, ubi hæc
verba leguntur: Hoc unicum in judiciis immortales
reddit processus, vel saltem difficiles, qvòd negare, &

11a

ita mentiri impune liceat, ut hinc, si iudicia nostra palestram mendaciorum dixeris, & quidem impunitorum, non erraveris. Addemus etiam Dn. Præsidi, poena mendacii ut merentibus applicetur, svadentis, verba, quæ habet in *Compend. Jur. Univ. cap. 5. §. 1. Consilium esset*, inquit, maximèque expediret, si Iudices id agerent, ut ad paſtorum qualiumcunque fidem servandam, quò solò vinculo res Germaniæ feliciter staret, adigerent controvertentes, negantes autem promissam fidem in duplum condemnarent, idque lege publica sanciretur. Hæc mera sunt vota, quorum felicior eventus in tam corrupto patriæ nostræ statu vix sperari potest.

XI. Quia plus petitio etiam species aliqua mendacii est, dum quis sciens plus, quam sibi debetur, exigit, Romani, mendacia valde exosi, constituerunt, ut, qui plus peteret, totâ causâ caderet. Plus petitur vel re, vel tempore, vel loco, vel causa, §. 33. *J. de Action.* Imperator verò Justinianus in poenæ hujus locum aliam substituit, ut scilicet, qui tempore plus petierit, inducias, quæ reo competeabant, in duplum concedere, & sumtus litis restituere cogatur ex constit. *Zenonis in l. 1. pr. C. de plus petit. add. §. 10. J. de Except.* Qui re, causa, vel loco plus petierit damnum, quod ea occasione reus perpeſſus est, triplicatum reddat. §. 24. & 33. *J. de Action. l. 2. C. de Plus petit.* Superſunt tamen casus, ubi de novo quoque Jure Civili antiqua poena obtinet. Primus obvenit in *lult. C. cod.* quæ disponit, eum, qui per dolum super ampliore summa, quam ipsi debetur, cautionem exigit,

Pœna plus
petitionis.

illamque summam in iudicio petit, si ante litis contestationem calliditatis eum non pœniteat, totô debitô defraudari. Alterum casum exhibet *Nov. 15. cap. 4.* ubi is, qui apud defensores civitatis plus petit, eô animô, ut litem ad provincialem Judicem transferat, omni litis dispendio subditur. Hodie harum pœnarum nullum esse usum, sed alias leviores vigere, ostendit *Hopp. in Comment. ad d. §. 33. f. de Action. in us. Cod.* Cum tamen is, qui plus petit, dolose agit, aliumque defraudandi animum habet, (qui enim ex ignorantia, vel per errorem plus petit, huic pœnæ subjiciendus non est) prætereaque mendacium, & ita duo scelera committit, quorum unumquodque singularem meretur pœnam; Constitutionem Imp., ad avaritiam litigantium reprimendam aptiorem, hodiernæ praxi anteferre non ambigo. Ejusmodi tamen pœna non afficiendus est minor, licet ex ignorantia crassa & errore juris plus petierit. *arg. l. 25. ff. de Minor. l. 2. C. si adv. solut.* Sicut enim minor, lubrico ætatis lapsus, in aliis causis, ita & in hac in integrum restitui debet; modô non dolose petierit, quia tunc indignus est auxiliô legis, contra quam committit, *l. 37. in fin. ff. de Minor.* Nec gaudet beneficiô restitutionis, in integrum minor juris Doctor & Advocatus, si ex errore juris plus debitô petierit, quia talis, dum ex juris ignorantia, se circumventum esse asserit, propriam turpitudinem allegat, *l. 2. §. 43. ff. de Orig. Jur.* Propriam autem turpitudinem allegans audiendus non est. *c. 8. X. de Donat. l. 4. C. de Revoc. Donat. l. 5. C. de Cond. ob turp.*

tarp. caus. ibique Goth. conf. Harpr. ad §. 33. Jur. de Action. §. 6. & seqq.

Th. XII. Diximus de personis judicii principalibus, Judice scilicet, actore & reo, pœnarumque in eos latorum æquitate atque utilitatem paucis demonstravimus. Pergimus jam ad Advocatos, quorum post illas personas in judicio maxima habetur ratio. Quid attendere debeat Advocatus, parti, cuidam patrociniū promittens, monstrat *Dn. Preses in Conspectu Jurisprud. Legislat. §. 47. pag. 84. & seqq.* Cæterum Advocatis, qui laudabili, vitæque hominum necessario dicuntur officio fungi in *l. 4. pr. C. de Adv. div. judicium.* nullas licet adhibere fraudulentas cautelas & mendaces allegationes, sed cognitâ clientum causâ, quod improba sit, vel desperata, ab ea ipsis est recedendum, per *l. 14. C. de Adv. div. judicior.* Hoc si neglexerint, vel dolose causam, quam norunt injustam, susceperint, meritò pœnam, quâ doli convicti plectuntur, sustinent, aut parti, cui forsan litem suscipiendam svaserunt, expensas restituere tenentur. Cum enim in maximum Reipubl. damnum vergat, cives, quotidie litibus implicatos, pecuniam, quam alio in loco melius collocare. potuissent, processibus impendere, ad avertendum hoc malum illi homines, qui ansam sæpissimè iis præbent, lucri inde captandi gratiâ, ne id faciant, pœnâ coercendi sunt.

CODE §. XIII. In Advocato inprimis exigitur juris scientia. *l. 11. §. 1. C. de Adv. div. judicior. l. 2. C. de postul.* Inde, si per ignorantiam crassam mala causæ auxiliū

quæritur

tule-

De Advocatis.

De Advocato per ignorantiam vel culpam damnū dante.

tulerit, vel parti, cui patrocinator, per culpam damnum intulerit, actione in factum tenetur. *arg. §. fin. in fin. f. de l. Aquil.* ratio est, quia nemo id affectare debet, in quo vel intelligit, vel intelligere debet, infirmitatem suam aliis periculosam futuram. *l. 8. §. 1. ff. de l. Aquil.* Dolendum verò, Advocatos hodie plerumque impune ferre, si Clientibus per negligentiam vel imperitiam nocent, unde accidit, litigantes justissimam saepius causam cadere, quod minime ferendum est, sed malo huic occurrendum, quod efficere possent Judices, si hanc poenam per actionem in factum, a parte laesa petendam, introducerent, ut Patroni aliorum lites vel majori diligentia tractarent, vel imperitiores honorabile Advocatorum munus, cui impares sese credunt, ad affectare detererentur.

De Advocato in judicio convitiante,

TH. XIV. Advocatos ratione, non probris, in judicio certare decet. Hinc illi, qui se ab injuria non temperant, sed in licentiam convitiandi, & maledicendi temeritatem prorumpunt, opinionis suae imminutionem patiuntur, per *l. 6. §. 1. C. de Postul.* Multos infames numerares, si poena haec hodie in usu esset. Quid enim compluribus Advocatis est usitatus, quid suavius, quam in adversarium, ejusque patronum cavillando & injuriando invehi? quae res saepius parum vel nihil, quod ipsam jurgii causam, concernit, deducitur, imò ab utriusque partis Advocatis non raro id unicum studio intenditur, ut eo diutius processus protelentur, ipsisque liceat ulterius oculos litigantium emungere, quorum turpissimas

simas technas Judex facile scrutari, easque, si vellet, valorem dictæ pœnæ tribuens, abolere posset.

§. XV. Postquam attulimus pœnas Juris Rom. in personas, judicium constituentes, si officiô non ritè fungantur, sancitas, earumque utilitatem, Reipubl. nostræ, si applicarentur, profuturam exposuimus, ordo nos fert ad pœnam, dolosè cum aliis contrahentes excipientem. Romani quippe, uti in plerisque naturalem æqvitatem sunt secuti, ita & in contractibus naturale præceptum, neminem esse lædendum, observari voluerunt, & contra illud peccantes, aliosque contrahendô decipientes, si doli convincebantur, & eapropter condemnabantur, infamiâ notârunt. *l. l. l. 4. §. ult. ff. de His qui not. inf. l. l. §. 4. ff. de Dol. mal.* Hanc infamiæ pœnam decipientibus hodiè non esse irrogandam, ex ea ratione videtur statuendum, quia infamia longè gravior, est hodie, atque olim, cum infames ab honestis collegiis excludantur, & sic vitæ subsidii quodammodò priventur. *Schöpf. ad ff. tit. de His qui not. inf. num. 18. ibique alleg.* Sed, quia iniquum est, dolum esse impuniri, *l. 4. §. 2. ff. de Noxal. Act. & cum detrimento alterius lucrosum, l. 12. ff. de Dol. mal. l. 134. §. 1. de R. l.* Nec tolerandum, homines ingenuos & simplices cum aliis, quos sibi similes putant, contrahentes ferè ubique defraudari, præterea etiam Christianos dedecor, tam nocivum societati humanæ virus mitori, quam Gentiles fecerunt, pœna afficere, nullôque medicamentô exacerbatum hoc contrahendi vulnus melius sopiri potest, quam dicta infamiæ pœna

*De Pœna
dolosè con-
trahentiâ.*

pœna, meritò illam in fora nostra recipiendam arbitror. Cum tamen fama bona thesaurus inæstimabilis, & maximum bonum sit. *Barbof. Loc. commun. voce Fama.* imò vita & fama pari passu ambulent. *Simon in præf. Acad. part. 1. diff. 2. cap. 9. pag. m. 162.* cautè hac in re procedatur, & legitimæ adhibeantur cautelæ, quæ sunt, ut (1.) actio doli, tanquàm subsidiaria, non detur, si alia competat. *l. 1. §. 4. ff. de Dol. mal.* (2.) Si modica sit summa *l. 9. in fin. ff. eod.* (3.) Ultra biennium non extendatur. *l. ult. C. eod.* Nec (4.) contra personas, quibus singularis reverentiâ debetur, v.g. parentes, patronos, vel ab humili adversus eum, qui dignitate excellit, instituitur. *l. 11. §. 1. ff. eod.*

*De tutore,
res pupilli
dolosè ad-
ministran-
te.*

TH. XVI. Sicut in veris, ita & in quasi contractibus propter dolum damnatus famâ privatur. Exemplum nobis sit tutelæ administratio, quâ tutor ad personam & res pupilli fideliter gubernandas obligatur. *§. 2. ff. de Obl. quæ qu. ex contr. nasc.* Quam ideo præ cæteris quasi contractuum speciebus elegimus, quia pœna infamiæ, dolosis tutoribus dictata, singulari æquitate atque utilitate reliquis præeminet. Cum enim naturali juri maximè conveniat, ut is, qui perfectæ ætatis non est, alterius tutela regatur. *§. 6. ff. de Attil. tut.* Magistratum quoque officium sit, pupillis omnibus modis prospicere, & tutores, qui pupillos, eorumque bona tueantur & defendant, constituere, constitutos autem, si, muneris immemores, in impuberum bona grassentur, gravi pœna afficere, Romani utrumque observarunt, & tu-

& tutorem, ob dolum remotum, dignissimam flagitio
 suo pœnam, nimirum infamiam, subire iusserunt. §. 6.
J. de Susp. tutor. Non quidem diffitendum, varias in
 Germania nostra constitutiones, quas vid. ap. *Simon.*
in pras. Acad. part. 1. diff. 19. membr. 1. lib. 18. & seq. pro
 pupillorum favore produisse, & multa Juris Rom.
 capita, tutelas concernentia, per easdem in melius
 formata fuisse, v. g. de Jure Rom. rationes à tutoribus
 per actionem tutelæ non nisi finitâ tutelâ peti pote-
 rant. *l. 4. pr. l. 9. §. 4. ff. de Tutel. & rat. distr. §. 7. J. de*
Attil. tut. Per Rec. verò Imp. *de An. 1548. it. per Ord.*
Polit. de An. 1577. tit. 32. §. Item dasß er. ad ductum
 Juris Canonici in *Clement. cap. 2. §. 1. de Relig. Dom.*
 singulis annis tutores ultrò rationes offerre debent;
 quia tamen id ultimum cum maximo pupillorum
 damno negligi solet, nec tutorum, qui pupillis de-
 bent parentum loco esse, dolosæ machinationes se-
 verâ satis pœnâ reprimuntur, contra indies fit, pu-
 pillos à tutoribus circumveniri, &, dum impu-
 niti manent, ad dolos ulterius exercendos magis
 magisque animari, siquidem plurimis ea, quæ
 minorum sunt, impie in se vertere amabilis & appe-
 titibilis res est, uti habet textus in *Nov. 72. cap. 6. infamiae*
pœnam nostri Judices dolosè tutelam administranti-
bus, ideoq; damnandis, non facile remittant, ut unius
pœna, metus possit esse multorum, secundum l. 1. C. Ad
L. Jul. Repet. & salvæ maneant facultates pupillorū,
 quibus, dum ob parentes suos, in tenera ad eam ætate
 amissos, jam satis miserabiles sunt, afflictio non est ad-
 denda. *cap. 5. X. de Cler. agrot. arg. l. 4. §. 2. ff. ad l. Rbod.*
C
de

de fact. l. 28. in fin. C. de Episc. Aud. l. 9. §. fin. ff. ad l. Pomp. de Parricid.

De Furto.

TH. XVII. Pervenimus tandem ad delicta, quæ vel vera vel quasi delicta sunt. Quasi delicti speciem supra in Judice, per imprudentiam malè judicante, habuimus. Vera rursus vel publica, vel privata, vel popularia, vel extraordinaria sunt. Delictorum privatorum pœnas leviter attingemus, cum pleræque adhuc hodiè in usu sint: nam furtum parvum non qualificatum, si fuerit manifestum, punitur quadruplò. *Const. Crim. art. 158.* Si non manifestum, duplò, quod auctori adjudicandum venit. *Const. Crim. art. 157.* Cur verò in furto qualificato, quod nimirum cum singulari effractione, vel armata manu, vel cum ascensione scelerè committitur, gravior pœna, patibuli scilicet, juxta *O. Carol. art. 159. & seq.* obtineat, ratio in aprico est, quia tales homines, vi alterius domum introeuntes, tranquillitatem Reipubl., in qua domus cuique tutissimum refugium & receptaculum esse debet. *l. 18. ff. de in jus voc.* maximè turbant, animumque etiam habere præsumuntur, quoscunque resistentes, ut plurima exempla id comprobant, occidendi. Et cum hoc crimen valde invalescere incipit, summo jure gravior pœna, secundum regulam crescentibus delictis, crescant pœnæ, ejusmodi furibus præscribitur, quod nec Juri Rom. contrariatur, ubi & criminaliter furti agere permittitur. *l. 3. ff. de Priv. del. l. 56. §. 1. l. fin. ff. de Furt.* Pœnam tamen suspendii hodiernam justam, & æquitati congruam esse, licet furtum de

Jure

Jure Divino poena dupli vel quadrupli tantum plecteretur. *Exod. XXII, 1. & seqq.* affirmare non dubito cum *Hopp. ad §. 5. J. de Obl. quæ ex del. nasc. verb. tam ex servi pag. m. 744. conf. Sub. diff. 16. ad Iust. aphor. 36. & seqq.*

Pœna injuriantis.

TH. XVIII. In reliquis privatis delictis nec hodiè praxis à poena Juris Civilis recedit. Damnum enim passus ex L. Aquilia contra illum, qui damnum injuriâ infert, agere, & injuriatus easdem, quas olim habebat, actiones contra injuriantem instituere potest. Novum præter has moribus remedium injurias vindicandi introductum, & per *R. I. de An. 1530. §. Item als ist etliche Zeit her.* atque *Ord. Cam. p. 2. c. 28. §. Und sonderlich setzen.* comprobatum est, nempe actio ad palinodiam, sive recantatoria, quæ non facile est admittenda, quia, etsi non est famosa, minus tamen honorificum est, semel dicta revocare, & se mentitum esse, quasi confiteri, sicque recantantes re ipsa & opinione hominum non effugiunt infamiæ notam. *l. 2. ff. de Obsq.* Extrajudiciale etiam injuriatis remedium competit videlicet retorsio, in continenti facienda, & in naturali isto prætoris edicto, quod quisque juris in alterum statuerit, ut ipse eodem jure utatur, fundata. *Mollenb. cent. 3. div. 69. num. 2.* Id tamen monendum, actione injuriarum olim condemnatos infamiam quidem secutam esse. *l. 1. l. 4. §. fin. ff. de His qui not. inf. l. 10. l. 18. C. Ex qu. caus. inf. irrog. l. 7. pr. ff. de Injur. l. 7. ff. de Publ. jud.* Sed apud nos famam iis reservari solere, non ex ea tantum ratione, quam supra diximus, quod hodie infamia gravior sit, quam olim,

olim, verum etiam, quia Christianis, qui, adhortante Christo, inimicos quoque suos diligere debent, tantâ contra proximum vindictâ uti, eumque ob levem sæpe injuriam famâ privare, non convenit. Hinc receptum passim est, ut, famâ non reservatâ, locus sit, appellationi. *Mev. part. 5. dec. 367.* Imò famam semper reservatam hodiè videri, multi recentiores volunt Doctores. *Schilt. Exerc. 10. ad ff. th. 32. in fin.*

De Rapi-
na.

TH. XIX. Delicta privata pleraque hodie usitatâ Romanis pœna coerceri, supra th. 17. dixi. Exceptio est in rapina, quæ non amplius quadruplò ejus, quod per vim ablatum fuit, sed pœna capitali ferè semper puniri solet, juxta *Const. Crim. art. 126.* & distinguitur, nùm in ædibus privatorum rapina, commissa sit, an in via publica: illo casu pœna gladii locum habet, hoc verò decollati corpus insuper rotæ imponitur. *Carpzov. part. 4. const. 35. def. 1.* Hanc pœnam præ Romana magis utilem existimo, quia publicè interest, sine metu & periculo per itinera, commeari, l. 1. §. 1. ff. de His qui effud. viisque publica securitas debetur. *Gothofr. in not. ad d. l. lit. 6.* quæ non melius & facilius præstari potest, quàm securitatis publicæ violatores capitali pœna multandò.

Pœna co-
rum, qui
propria
autoritate
res alienas
occupant.

TH. XX. Huc refero pœnam in l. 7. C. Unde vi. Junct. l. 13. ff. quod met. caus. illis statutam, qui res alterius privata autoritate abstulerunt vel occuparunt, ut res ablatas vel occupatas restituant, dominumque earum, si habuerint, amittant, si domini non fuerint, illarum æstimationem solvant. Hanc legem in praxi adhuc obtinere, affirmant *Menoch. rem. 9. recup.*

*recup. poss. num. 9. Gutierrez. lib. 1. pract. quest. cap. 77. Hillig lib. 15. cap. 30. lit. B. Pruckm. p. 2. cons. 6. n. 37. qui etiam secundum hanc legem judicatum esse refert ex Molin. de Just. & jur. 11. 2. disp. 16. num. 10. imò adhuc secundum hanc in iis judiciis sententionandum esse, in quibus non probari possit, hanc L. pœnam per consuetudinem esse sublatam, docet Mey. p. 1. dec. 95. Hisce tamen contradicunt, & contrarium asserunt Mollenb. cent. 3. decis. 60. add. 11. Struv. in S. J. C. Exerc. 45. th. 114. ibique allegati Dd. Sed perpendamus hujus legis justitiam, ut eâ perspectâ appareat, num in judiciis, ubi contraria consuetudo viget, recipi mereatur. Postquam judicia fuerunt constituta, legesque, ad quarum normam homines suas actiones componerent, in Republ. latæ, nemini amplius conceditur, quod in propria causa Judex sit, sibi que ipsi jus dicat. *L. un. C. Ne quis in sua caus. jud.* Ubi enim remedium datur ordinarium, non conceditur extraordinarium. *arg. l. 16. pr. ff. de Minor. l. 9. pr. ff. de Edend. l. 11. ff. de Carbon. edict.* Hinc sequitur, privatis concedendum non esse, quod per Magistratum publicè fieri potest, imò debet, ne occasio sit majoris tumultus faciendi. *l. 176. pr. ff. de R. L.* In qua legè causa ponitur, nimirum metus, ne, si quilibet propria autoritate jus suum persequi veller, tumultus ac seditiones exinde oriantur. Eleganter hanc in rem loquitur H. Grot. de J. B. & P. l. l. c. 3. §. 1. Cum tamen, ait, multò sit honestius, & ad quietem hominum conducibilis, ab eo, cujus nihil inter sit; rem cognosci, quam homines singulos, nimium sepe amantes sui, quod jus
pu-*

putant, id manu exequi, tam laudabili instituto obsequendum, ipsa dicat æquitas & ratio naturalis. Quandoquidem ergo valde necessarium est, eum, qui jus in alterius re prætendit, illam per Judicis sententiam accipere, sine metu pœnarum verò ferocia plerorumque hominum ingenia ad obedientiam, legibus præstandam, adigi nequeunt, dictam pœnam, in l. 7. C. Unde vi. & l. 13. ff. quod met. caus. fundatam, in provincias Germanicas (ubi pessimus mos, alium vi de possessione alicujus rei deijciendi longè latèrque increbuit, & exempla, quanta hinc incommoda sequantur, suffICIENTER docent) quando nempe consuetudo in contrarium obtinet, ad eradicandum illud malum recipiendam esse autumo, firmatus per verba, apprimè huc congruentia, Dn. Præsidis, qui diss. 4. de Valor. Digest. l. 4. §. 2. in fin. ita ait: Cum hæc sanctio jam LL. Wisigothorum stabilita, & ita dudum, antequam ipsum Jus Civile reciperetur, in Germania observata fuerit, pro valore harum LL., Reipubl. tranquillitati maxime inservientium, pronunciari debet.

*Pœna
adulterii.*

TH. XXI. Delictorum publicorum pœnas quasdam allaturi, incipiemus ab adulterio, quod est violatio thori alieni, & non aliter, nisi in conjugatam committitur. l. 6. §. l. l. 34. §. 1. ff. ad l. Jul. de Adult. l. 101. pr. de V. S. Nam solutus, cum soluta rem habens, non ut adulter, sed ut stuprator punitur, per alleg. LL. In eum verò, qui cum uxore alterius, sive maritatus sit, sive solutus, concumbit, pœna capitis per L. Juliam de adulteriis est statuta. §. 4. f. de Publ. jud. l. 30. C. ad l. Jul. de adult. Nov. 134. cap. 10. Idque ideo, quia

quia (1.) varia crimina in adulterio concurrunt, injuria sc. quam patitur is, cujus connubium ita fœdatur, corruptela & confusio liberorum, dum non distingui potest, quisnam revera pater sit ejusmodi filii adulterini. (2.) Adulterium inter omnia peccata fere est gravissimum *cap. 16. caus. 32. quest. 7.* nec mitius, quam homicidium puniri debet. *Nov. Leon. 32.* (3.) Naturâ turpe, *l. 42. ff. de V. S.* & apud plerasque gentes summô odiô habitum, uti *Lactantius, à Gothofr. in not. ad d.l. alleg.* refert, qui ait: *Corrumpere alienam matrimonium, etiam communi gentium jure damnatur.* (4.) Denique hæc pœna cum Jure Divino concordat. *vid. Exod. XXII, 10. Dent. XXII, 22.* Hodie tamen crimen hoc multis in locis lenissimæ subjacet pœnæ, ut non ineptè cum Juv. Sat. 2. §. 37. exclamare queas:

ubi nunc lex Julia? dormis?

Excusare quidem aliqui volunt pœnæ capitalis abrogationem, quod olim, etiam apud Judæos, licitum fuerit, uxorem, quæ displicebat, à se divertere, aliamque ducere, imò plures uxores uno eodemque tempore habere; quod cum nostris temporibus vetitum sit, & sæpius contingat, virum cum una uxore contentum esse non posse, non iniquè fieri, mitius etiam hodie cum adulteris procedi. Sed respondeo, quod Christiani, quibus major verbi divini revelatio in N. T. facta est, ad majorem quoque obedientiam, virtutesque magis colendas obligentur: insuper plurimorum maritorum intemperies ex eo nascitur, quia sciunt, quod exigua, &, quam facile

to-

tolerare qveant, pœna post patratũ scelus afficiantur, imo superius & mox dicta polygamiã, nō adulteriũ involvunt. Quod si verò secundum Jus Civile, per *Const. Crim. art. 120.* confirmatum, & Jus Divinum hac in re pronuncietur, non dubito, qvin complures, aliorum matrimonium conspurcare soliti, libidinem suã, ne capitis periculum sustineant, compescere paratissimi sint futuri. Qvanqvam tamen imbecillitas humana duritiem hujus pœnæ quodammodo lenire jubet.

*Fœmina in
adulterio
non mitius
sunt puni-
enda, quàm
mâres.*

TH. XXII. At, qvare secundum *Nov. 134. c. 10.* & *Auth. sed bodie. C. ad L. Jul. de adult.* fœminæ, in adulterio deprehensæ, non æquali cum masculis pœna, nimirum mortis, plectantur, sed fustigatæ in monasterium detrudantur, ea ratio mihi non sufficiens videtur, qvod in delictis fœminarum imbecillitati aliquid sit condonandum, & mitior circa eas sententia ferenda, cùm propter infirmitatem sexus minus ausuræ præsumantur *l. 5. §. 3. C. ad l. Jul. Maj. ibique Gothofr.* Id enim in aliisqvem delictis, non tamen in adulterio locum invenire potest, qvia mulieres ut plurimum ansam & occasionem præbent, multisqve blanditiis viros honestos, & à tali crimine alias multum abhorrentes, in retia sua alliciunt. Cùm itaqve causa principalis existant, non video, cur ipsis sit connivendum, & de legis rigore aliquid remittendum. Contrarium sanè præcipiunt textus Juris Divini in præced. th. allegati, quibus magis stare oportet, qvàm constitutioni Iustiniani, qvi nimum forsan morẽ gessit Theodoræ suæ, qvam participem con-

consiliorum habuit. *vid. Nov. 8. cap. 1.* & quæ singulari affectione mota, scæminino sexui beneficium quoddam procurare voluit. Hac in re tamen non est culpandus Imp., cum, Augustas à Principe in consilium assumi, jus receptitium fuerit & antiquum, uti testatur *Gothofr. ad d. Nov. c. 1. lit. m.*

TH. XXIII. Pergimus ad pœnas, iis applicandas, qui finem Reipubl. (qui est, ut quisque tuto & sine omni metu rebus suis vacare possit) evertere conantur, idque fit per vim, vel publicam vel privatam. Quicquid enim per vim fit, aut in vis publicæ, aut in vis privatæ crimen incidit. *l. 152. ff. de R. I.* Publica vis dicitur, tum à persona, vel agente v. g. si à persona publica, potestate sua ab utente, vis infertur. *l. 7. ff. ad l. Jul. de vi publ.* vel patiente, si privata persona adversus Magistratum vim exerceat. *d. l. 7. in fin.* tum à modo; si armata manu privati sese invicem infestant. Vis privata leviori committitur violentia, cui facile resisti potest, exempla *v. in l. 2. l. 7. & 8. ff. ad l. Jul. de vi priv.* Illa vis olim deportatione, §. 8. *f. de Publ. jud.* & interdum, variantibus circumstantiis, morte, *v. l. pen. pr. ff. ad l. Jul. de vi publ. l. 6. C. eod.* hæc confiscatione tertiarum bonorum partis puniebatur. *l. 1. pr. l. ult. ff. ad l. Jul. de vi priv.* Hodie extraordinaria pœnæ crimina hæc subiacere Dd. communiter asserunt, quod quidem verum, sed non sufficit ad coarctandam multorum hominum malitiam. Ergo, cum hodie loco deportationis damnatio ad triremes sive perpetua, sive temporalis dictari soleat, *Gothofr. in not. ad l. 10. §. fin. ff. ad l. Jul. de vi publ. lit. m. b.* (quanquam hæc in

D

Ger-

Germania infreqvens) vel fustigatio & perpetua relegatio. *Schöpf. ad ff. tit. de interd. & releg. n. 3.* vel etiam bannum imperiale *Mollenb. cent. 1. div. 71. lit. c.* Reipubl. tranquillitas maximè firmabitur, si una harum pœnarum, ut eò melius civitates malitiosis hominibus purgentur, vis publ. reos excipiat, vis privatæ autem damnati tertia bonorum parte plectantur.

*De Ambi.
in.*

TH. XXIV. Sub libera adhuc Republ. Romani gravem pœnam, infamiæ nempe & centum solidorum, in eos statuiebant, qui corruptis suffragiis, honores sibi acqvirebant. *l. un. §. 1 ff. ad l. Jul. de Amb.* postea verò, amputata libertate, cum Principes ipsi creandorum Magistratuum curam habere inciperent, cessabat *d. l. un. in pr.* qvo etiam alludit *Juv. Sat. 10. vers. 77.*

jam pridem, ex qvo suffragia nulli

Vendimus.

In liberis Imperii Germanici civitatibus pœnæ hujus introductio valdè necessaria videtur, ubi munera & honores adhuc hodiè per suffragia conferri solent. Licet enim *Hahn. ad W. tit. ad L. Jul. de Amb.* affirmet, hanc pœnam in civitatibus Imperial. usu obtinere, videmus tamen, multarum consuetudinem huic contrariari, in paucissimis verò in crimen ambitus, uti decebat, inquiri. Hinc evenit, viros sæpè doctissimos, qui patriæ suæ maximo possent esse commodo, præteriri, ignavos, ignavos cõtra, si modo habeant, unde avaritiæ Patronorũ satisfaciant, ad summas dignitates evehi. Non improbandum itaqve consilium Horatii, qui *l. 1. Epist. 1. v. § 4. & seq.* ita canit:

O cives, cives, qværenda pecunia primum,

Virtus post nummos.

At qvia hoc modo justitiæ finis, qui est, ut suum cuique tribuatur, in effectum non deducitur, (benè meritis enim præmia, non indignis, sunt conferenda, Rectores civitatum Imperialium, si animæ suæ consulere velint, crimea hoc impunitum

nitum non relinquant, imò Principes quoque, qui corruptorum ministrorum persuasionibus quandoque commoventur, ut inspidis, qui pro doctis venditantur, honores largiantur, hæc infamiae & 100. solidorum poenâ ambitus reos in territoriis suis multent, quò viris eruditis, qui vel conscientiae stimulo moti nolunt, vel facultatibus destituti nequeunt magnorum ministrorum manus auro inquinare, officia capessendi spes non adimatur, aliique pauperes ad exantlandos studiorum labores eò magis excitentur.

TH. XXV. In ecclesiasticis crimen ambitus vocatur Simonia, à Simone, dona spiritualia ære sibi vendi petente, vid. *Art. VIII.* nomen trahens. Hujus poena est infamia & remotio ab officio; Laicus, qui pecuniâ corruptus ecclesiasticum munus alicui procuravit, id, quod accepit, duplicatum ecclesiae restituere tenetur. *l. 31. C. de Episc. & Cler. Nov. 6. cap. 1. §. 9. Nov. 123. cap. 2. §. 1.* Hoc crimen, sicut antecedens, rarò hodiè punitur, notante id *Dn. Præs. de in Comp. Jur. Univ. cap. 7. §. 23. in fin.* imò ordinarium ferè esse solet, dùm Patroni, Pastorem præsentandi jus habentes, sæpius acceptare non velint, qui parentes Melchisedeci nominare nesciant, secundum notam illam historiam, ubi Candidatus Theologiae, Superintendentem certi alicujus loci accedens, rogabat, ut in parochia adipiscenda, quæ tùm temporis vacabat, sibi adlisteret. Promittebat id Superintendens eò pacto, si Parentes Melchisedeci nominare posset. Candidatus post aliquot dies redibat, duosque sacculos, unum auro, alterum argento repletum adportabat, dicens: Ille est Pater, hic Mater Melchisedeci. Quò callido commento officium, peticum nactus erat. Id tamen non est ferendum, nec debet in rebus divinis commercium tale exerceri. Quoniam verò sine metu poenæ à divinæ Majestatis læsione plurimi homines arceri nequeunt, superior ille omni laude dignus erit, qui tam nefandum scelus abolere studet, poenamque infamiae & remotiois ab officio, à jure Canonico, ubi

De Simo-
nia

D 2

ex-

excommunicatio injungitur, quoque approbatam, *vid. l. 1. de Simon* ejusmodi fraudatoribus, qui, doctrinæ suæ diffidentes, veneranda Dei templa pecuniis expugnare audent, infligit, illosque, qui tam scelestò modò thesauros sibi colligere sperant, summam acceptam duplicatam ecclesiæ restituere cogit.

*De calu-
mniatorū
alios dolo
de crimine
non perpe-
trato accu-
santium,*

TH. XXVI. Addemus ultimo loco pœnam calumniatorum, dolosè aliquem de crimine non perpetrato accusantium. Olim pœna erat inultio literæ K. *l. 1. §. 2. ff. Ad Sct. Turpil. ibique Gothofr.* Postea talionis. *L. fin. C. de Accusat.* quæ pœnæ, cum admodum duræ appareant, hodiè sunt abrogatæ, ne scilicet quis deterreatur publicare crimina, quæ puniri Reipubl. interest. Sed, quia hodie Advocati fisci ex officio crimina publica indicare debent, sicque delictorum impunitas minimè est metuenda, insuper hæ pœnæ causant, ne levis conditionis homines viros graves & honestos ex mera sæpe inimicitia, vel invidia, vel malitia accusent, non dubito illarum receptionem svadere tali in casu, si evidenter probari possit, aliquem dolo malo alteri falsa objecisse crimina. De jure enim Romano id etiam est cautum, ne, qui per errorem alium accusavit, in calumniatorum pœnam incidat, sed absolvatur. *l. 1. §. 3. ff. ad Sct. Turpil.* Siquidem calumniari est falsa crimina objicere. *l. 1. §. 1. cod.* idque scienter & prudenter. *l. 1. §. 2. ff. si mul. ventr. nom.* Dolo E. profupposito, pœnæ hæ non amplius duræ erunt, cum notissimi juris sit, dolo hominum non esse indulgendum, aut ulla in parte subveniendū.

Epilogus,

TH. ult. Ad finem properandum, ne dissertationis limites egrediar. Ex recensitis Juris Rom. pœnis, postquam earum justitiam explicavi, satis elucet, quantum illarum receptio Germaniæ nostræ emolumentum, quantam tranquillitatem, quantamque civibus, inibi degentibus, salutem parere possit. Accuratiùs quidem nobilis hæc materia fuisset pertractanda, spero tamen, B. L. ætatis meæ rationem habiturum, & cum temporis successu majores sibi profectus de me promissurum esse,

esse. Interim pro concessis viribus devotas ago gratias
D. T. O. M., tanquam fonti omnis boni, cui laus & gloria
maneant in æternum, Amen.

COROLLARIA.

1. Sponsalia priora recte præferuntur posterioribus, etiam concubitu confirmatis.
2. In additione ad diem prior licitator non liberatur, si alius meliorem offerat conditionem.
3. Venditor hereditatis etiam illa, quæ ex jure accrescendi acquirit, emptori præstare tenetur.
4. Omnibus bonis mobilibus & immobilibus oppignoratis, nomina non continentur.
5. In omnibus delictis gratia Principis locus est.
6. Pecuniam lustricam ad peculium adventitium, & quidem ordinarium, referendum esse putô.
7. Cæcus quoque judex esse potest.
8. In donatione remuneratoria evictio est præstanda.
9. Usuras accipere nullo jure est prohibitum.
10. Capitis damnati testamentum condere nequeunt.
11. Clausula codicillaris testamentum, ubi frater præteritus, & turpis persona instituta est, in vim fideicommissi sustinet.
12. Uxor, pro marito post mortem ejus intercedens, si Sisto Vellejano renuntiaverit, valide obligatur.
13. Res immobiles deponi non possunt.
14. Lex Anastasiana ad debita incerta & illiquida tantum pertinet.
15. In locatione operarum merces debet consistere in pecunia numerata, in locatione vero rerum alia quoque res fungibiles mercedis loco dari possunt.
16. Creditor, cui pignus est datum ea sub conditione, ne pignus vendat, etibus vicibus debitori, se pignus alienare velle, denunciare debet, facta trina denunciatione, si debitor in mora sit, tunc illud alienare potest, nec biennium insuper expectare tenetur.
17. Uxor, quæ dotem promissit, postea tamen non intulit, propter domo expelli nequit.
18. Testamentum posterius rumpit prius, licet testator in priori, etiam jurato promiserit, se aliud condere nolle.
19. Si hæres scriptus, hereditatem adire nolit, testamentum est desinitum, omniaque legata corruunt.
20. Testamentum, tempore pestis conditum, non in perpetuum, sed tantummodo annis, postquam pestis cessavit, valet.
21. In testamento patris privilegiato, si extraneæ personæ legatum relinquitur, duo testes sufficiunt.

Nobilissimo Eruditissimoque DN. RESPONDENTI,

S. P. D.

P R Æ S E S.

QVam primum ad Universitatem nostram, relictis Marpurgensium Musis, accessisti, singularem in Te diligentiam, cum summa morum suavitate conjunctam, quin & spem, præclaræ cujusdam, & ad majora natæ, indolis observavi. Neque etiam spes illa augurium meum fefellit. Quod enim in collegiis tum apud me, tum apud Celeberrimos facultatis meæ Antistites habitis, laudandam ostenderis industriam, & meo aliorumque testimonio abunde constat. Quod vitam, legibus tum decori tum academicis conformem, gesseris, omnes norunt, quicumque regulas honesti & decori norunt. Præterea in oppositionibus publicis singularem ostendisti parrhesiam, & judicii subacti acrimoniam. Restabat, ut hanc ingenii & eruditionis Tuæ vim publico quodam monumento demonstrares. Demonstrasti hoc præsentem, quam nuper mihi obtulisti, dissertat, de Pœnis quibusdam Juris Romani in Germaniam recipiendis, quam proprio Marte elaborasti, neque enim vel verbum huic addere necessum duxi, cum omnia pro ætate tua satis docte & terse a Te sint cõcepta. Quare de tantis Tuis virtutibus & eruditione insigniori Tibi Tuoque Dn. Parenti Consultissimo animitus gratulor, iisque quævis fausta & felicia apprecor. Faxit Deus, ut, absoluto, quod adhuc superest, studiorum curriculo, maxima Jurisprudentiæ & patriæ commoda feras, atque præclarum Reipubl. & veræ cujusdam juris scientiæ ornamentum existas.

Vale, & quod facis, me ama.